

KONFERENCE ČESKÉ PODZEMÍ

4. – 6. 10. 2024, Odry

Program

pátek, 4. října (konferenční prostory hotelu Dělnický dům)

16:00 „Zpívající břidlice“ – autorská projekce a besední večer s pamětníky

sobota, 5. října (konferenční prostory hotelu Dělnický dům)

8:00 registrace

9:00 zahájení

9:15 I. blok přednášek

Vítejte v krajině břidlice

Alena Zemanová (Město Odry)

Libor Helis (Město Odry)

Krajina břidlice, jedinečná pohornická krajina rozkládající se na území Nízkého Jeseníku. Oblast poklidných vrcholků, hlubokých údolí a zalesněných strání, do kterých se statečně zařezávají mladé dravé řeky Odra a Moravice. Hornina zvaná břidlice se zde těžila po několik staletí, svým sametovým vzhledem zdobila střechy mnoha domů. Hornictví nechalo v krajině jedinečný otisk, třpytivé odvaly břidlic, ruiny hornických staveb v okolí jámových a stěnových lomů. Nejpřitažlivějším tajemstvím Krajiny břidlice jsou desítky starých dolů na břidlici, ohromující doklady těžké lidské práce. Podzemí ukrývá dlouhé klenuté chodby vyskládané z kamene, malé i nepředstavitelně velké dobývací komory, kilometry vyražených štol. Vydejme se za poznáním této zajímavé krajiny.

Způsoby a metody záchrany historických důlních exponátů pomocí potápěčské techniky.

Roman Kudela (zakladatel spolku Jezerní důl z.s., speleolog, jeskynní a důlní potápěč)

K průzkumům zatopených starých a opuštěných břidlicových dolů zejména v okolí Vítkova, Čermné ve Slezsku, Budišova nad Budišovkou je nutné používat potápěčskou techniku. Při těchto průzkumech se používají speleopotápěčské metody. Zejména při objevování, dokumentaci, vyzdvihování a uchování historických předmětů z hlubin zatopených starých důlních děl. Za mnoho let takto objevené historické předměty jsou následně darovány Muzeu břidlice v Budišově nad Budišovkou.

Budoucnost břidlicových dolů v Nízkém Jeseníku: Možnosti obnovení těžby a alternativní využití

Kristýna Schuchová (Ústav geoniky Akademie věd ČR)

V celém Nízkém Jeseníku je více než sto starých a opuštěných břidlicových dolů. Během výzkumu těchto dolů často padaly klíčové otázky: Jaké jsou možnosti obnovení těžby břidlice? Je tato těžba stále ekonomicky výhodná? Kromě těžby zkoumáme také alternativní využití těchto důlních prostor.

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

PROPAMÁTKY
PORTÁL - ČASOPIS

KONFERENCE ČESKÉ PODZEMÍ

4. – 6. 10. 2024, Odry

Dalším významným aspektem na který je třeba se soustředit, je bezpečnost těchto dolů a posuzování jejich stability a potenciálních rizik spojených s jejich opětovným využitím. V rámci příspěvku uvedu dva příklady: Výzkum na dole Radim, který probíhal v rámci pokusu o opětovnou těžbu a příklad z Jezerního dolu, kde probíhají pokusy o znovuotevření pro turistické účely.

10:15 přestávka na kávu

10:30 II. blok přednášek

Důl Cínovec a jeho Quartalszeichen

Ondřej Malina (Národní památkový ústav)

Lukáš Falteisek (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy)

Petr Olišar (SG Geotechnika)

Důl Cínovec, respektive jeho česká část, je v současnosti velkým komplexem důlních děl nejrůznějšího typu, které však mají původ převážně ve 20. století. V jednom ze svrchních pater se nicméně dochovala pozoruhodná chodba s řadou letopočtů z 18. století a značek, které pracovníci nazývají úkolové. Jejich význam může být minimálně dvojnásobný a každopádně představují pozoruhodný a zdá se i výjimečný nálezový soubor.

Návraty do Hagenovy říše: Neoficiální návštěvníci lomů Amerika

Jan Pohunek (Národní muzeum)

Příspěvek je ohlédnutím za historií proměny lomů Amerika z čistě průmyslového areálu v jeden z významných turistických cílů Českého krasu. Na základě staršího výzkumu i jeho novější revize spojené s přípravou tematické publikace představuje lomy Amerika jako místo střetávání protichůdných zájmů, ale i setkávání různých skupin návštěvníků. Zvláštní pozornost věnuje tomu, jak dění v této oblasti a pověsti s ní spojené zapadají do širšího folkloristického a kulturně antropologického kontextu, a v čem je vývoj Amerik odlišný nebo naopak srovnatelný s jinými podobnými lokalitami. Připomíná, že význam některých památek nebo jinak chráněných oblastí nemusí spočívat pouze v jejich technickém a přírodním charakteru nebo starší „oficiální“ historii, ale že se mohou stát i dějištěm navazujících neformálních aktivit, které poutají k památce zájem a nadále pomáhají formovat její společenský význam.

Od objevu bridlicovej štôlne až po vybudovanie Miniexpozície ťažby a spracovania bridlice v Marianke

Roman Lehotský (Spolok Permon Marianka)

Pri čistení starej pivnice v Marianskom údolí bolo náhodou objavené jej pokračovanie do zatopenej bridlicovej štôlne. Už vtedy vznikla myšlienka založiť občianske združenie a vybudovať tu malú muzeálnu expozíciu, ktorá by návštevníkom pripomínala takmer zabudnutú banskú históriu obce Marianka. Po dôkladnom zdokumentovaní bridlicovej štôlne nasledovala v roku 2014 výstavba vstupného portálu, čím vznikol podzemný priestor, v ktorom členovia Spolku Permon Marianka postupne budujú Miniexpozíciu ťažby a spracovania bridlice v Marianke – najmenšiu banskú expozíciu na Slovensku a zároveň jedinou zachovanú štôlňu na ťažbu bridlice na Slovensku. Tá prezentuje fotografie zo zatopenej bridlicovej štôlne, jej mapu, bývalý podnik na ťažbu a

KONFERENCE ČESKÉ PODZEMÍ

4. – 6. 10. 2024, Odry

priemyselné spracovanie bridlice, výrobky z marianskej bridlice a jej skameneliny, dobové pohľadnice, či majiteľa podniku Francúza Paula Eugènea Bontouxa. Najvýznamnejším výrobkom z Marianky boli školské písacie bridlicové tabuľky, ktorých sa tu v sezóne vyrobilo denne 5-8 000 ks. Vyvážali sa do Európy, Orientu i Ameriky. Aj o tom bude naša prezentácia.

11:30 oběd

13:00 III. blok přednášek

Geomorfologie starých důlních děl

Jan Lenart (Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity)

Stará důlní díla musíme chápat striktně skrz legislativu a hornickou historii! Anebo nemusíme? Dlouhodobým působením zvětrávání a různých typů eroze v nich probíhají geomorfologické pochody a vytvářejí se specifické formy reliéfu. Nepodobají se stovky let od odchodu posledních horníků staré důlní prostory spíše jeskyním? Jde stále o důl, když už v něm dávno dominují přírodní procesy jinak spojované výhradně s jeskyněmi?

Stará důlní díla – součást biotopu netopýrů

Josef Wagner (ZO ČSS 7-01 ORCUS Bohumín)

Jak prokázala chiropterologická pozorování, opuštěné štoly a doly Krajiny břidlice se staly důležitou součástí biotopu pro chráněné savce – jsou zimovištěm řady druhů netopýrů. Faktorů, proč podzemní prostředí dolů po těžbě břidlice netopýrům vyhovuje, je hned několik. Tím hlavním je stabilita mikroklimatu v těchto dolech. Dalším důležitým faktorem je velké množství úkrytů zvláště pro netopýry zimující ve štěrbinách a spárách. Jedním z největších zimovišť netopýrů je třípatrový důl Zálužná I neboli Nittmannův důl, ve kterém je zimující kolonie netopýrů sledována od roku 1984 a výsledky sledování přinesly řadu zjištění i otázek. Jak si vybírají jednotlivé druhy netopýrů místa k zimování, proč je velké kolonie někdy mění a jak chránit zimující netopýry a tedy i celé staré důlní dílo?

Od opuštěných dolů ke globální diverzitě prokaryot

Lukáš Falteisek (Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy)

Dnešní odhad celkového počtu druhů bakterií a archeí na Zemi dosahuje řádů 10^{11} až 10^{12} . V běžných prostředích jsou tisíce druhů na gram materiálu. Složení společenstev se mění zhruba podle podmínek, ale vykazuje velkou roli náhody. Když nachodíme desítky kilometrů po opuštěných dolech, můžeme najít vývěry podzemních vod, které díky specifickému chemismu hostí dokonale definované mikrobiální komunity. Pro složení a diverzitu těchto komunit platí zákonitosti, které dokážeme pochopit a plynou z nich netušené jevy. Přednáška bude o tom, co jsme o nich zatím zjistili a jak to může ovlivnit současnou mikrobiologii.

14:15 závěrečná diskuse

14:45 zakončení konferenční části

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

PROPAMÁTKY
PORTÁL - ČASOPIS

KONFERENCE ČESKÉ PODZEMÍ

4. – 6. 10. 2024, Odry

---

sobota, 5. října (konferenční prostory hotelu Dělnický dům)

18:00   **neformální společenský večer**

neděle, 6. října (exkurzní lokality, Muzeum Oderska, Katovna)

od 9:00   **komentované prohlídky a exkurze podle aktuální dostupnosti**

UPOZORNĚNÍ PRO ÚČASTNÍKY

V důsledku mimořádných opatření souvisejících s následky povodní na toku řeky Odry mohou být některé exkurzní lokality v závislosti na klimatických podmínkách nedostupné, případně může docházet ke změnám plánovaných časů prohlídek. Sledujte, prosím, aktuální informace a dbejte pokynů organizátorů. Pokud se nám přes veškerou snahu nepodaří plánované exkurze zajistit, budou mít účastníci konference možnost bezplatné prohlídky Flascharova dolu v náhradním termínu dle vlastního výběru. Omlouváme se za případné komplikace a děkujeme za pochopení.

PŘÍRODOVĚDECKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

PROPAMÁTKY
PORTÁL - ČASOPIS